

Rakennetun ympäristön digitalisaatiota koskevan lainsäädännön ja toimeenpanon tilanne

Kehto-foorumi 7.6.2024

Päivi Tiihonen, Kuntaliitto

Uudet RY-lakien digivelvoitteet

Helmikuussa 2023 eduskunta hyväksyi **rakentamislain** ja **RYTJ**-lain valiokunnan esittämin muutosvaatimuksin. Molempien lakien yhteydessä tehtiin muutoksia maankäyttö- ja rakentamislakiin: maankäyttö- ja rakentamislakiin poistettiin rakentamista koskevat pykälät (-> siirtyvät rakentamislakiin) ja maankäyttö- ja rakennuslakiin **lisättiin vaatimus maakuntakaavojen, yleis- ja asemakaavojen sekä tonttijakojen tietomallimuotoisesta esitystavasta**. Maankäyttö- ja rakentamislaki muuttuu 1.1.2025 alueidenkäyttölaiaksi. Lakia kehitetään muilta osin parhaillaan.

RYTJ-laki on kokonaan uusi laki, jossa säädetään rakennetun ympäristön tietojärjestelmän perustamisesta, tarkoituksesta ja sisällöstä sekä vastuista. RYTJ-lain 5§:ssä säädetään alueidenkäytön tietojen **toimittamisesta Ryhti-järjestelmään**.

Kaavoitus / Mikä ei muutu?

- Kunnan vastuu kaavoituksessa ei muutu. Kunta on edelleen yleis- ja asemakaavoituksen vastuuviranomainen.
- Kaavaprosessi säilyy entisenkaltaisena. Kaava hyväksytään kunnan demokraattisessa toimielimessä ja tulee voimaan kun sitä koskevat mahdolliset valitukset on käsitelty.
- Virallinen kaavadokumentti on se kaavadokumentti, jonka kunnan toimielin on hyväksynyt ja jonka kunta kuuluttaa voimaan.
- Kunta vastaa edelleen kaavojen nähtäville asettamisesta ja kaavoihin liittyvästä neuvonnasta.
- Osallisuus liittyy aina kaavoitukseen. Kaikkien, joita kaavahanke koskee, on voitava seurata kaavahankkeen etenemistä ja vaikuttaa siihen. OAS:ia pohditaan parhaillaan työryhmässä.
- Kunta vastaa edelleen ajantasa-asemakaavan ylläpidosta.

Kaavoitus / Mikä muuttuu?

- Uuden lain myötä kaavojen **tietomallimuotoisuudesta on säädetty laissa**. Kaikki kunnat tuottavat kaavat täsmälleen **saman tietomallin mukaisena**. Tietomalli sisältää myös kaikille yhteiset koodistot.
- Kaavoille haetaan **kansallinen yksilöivä tunnus**.
- Kaavaprosessin **tietoja tulee toimittaa Suomen ympäristökeskuksen Ryhti-järjestelmään** viimeistään 1.1.2029 alkaen.

HUOM. Laki koskee vain **uusia kaavoja**.

Kaavatietomalli kaavoituksessa

Kuntaliitto:

Kaavan tuottaminen on sujuvaa kun **(huom. toteutetaan kunnan ohjelmistossa)**

- Kaavatunnus haetaan kaavalle kaavan vireilletulo-vaiheessa ja säilyy tietomallissa koko prosessin ajan.
- Kaavoitusohjelmiston taustalla toimii *tietokanta*/rekisteri, jonne kaavakohteet ja kaavamääräykset tallennetaan koneluettavina.
- *Kaavatietomalli on istutettu osaksi kunnan kaavoitusohjelmistoa*. Ohjelmisto pitää huolen siitä, että kaava on sisällöltään ja rakenteeltaan oikeanlainen. (Kaavoittajan ei tarvitse tietää minkälainen tietomalli on).
- *Koodistot on istutettu osaksi kaavoitusohjelmistoa*. Ohjelma tietää mikä tunnus liittyy mihinkäkin määräykseen. Kuvaustekstillä määräyksiä voidaan tarkentaa tapauskohtaisesti.
- Alueet muodostetaan ja pinta-alat lasketaan *automaattisesti*. Löytää virheet alueissa.
- Kaavaryhmät muodostetaan automaattisesti.
- *Kaavan validointi-työkalu on istutettu osaksi kaavoitusohjelmiston toiminnallisuutta*. Kaavaa voidaan validoida sitä mukaa kuin kaavaa tuotetaan.
- Ohjelmisto hallitsee kaavaprosessin elinkaaren ja tallentaa kunkin vaiheen omana aineistonaan.
- Ohjelmisto hallitsee *kaavamuutosprosessin*. Kaavamuutosprosessissa osa määräyksistä jää voimaan, osa kumoutuu. Kaavamuutosprosessi etenee muutoin samoin kuin uusi kaava.
- *Seurantalomake* voidaan tuottaa kaavaohjelmistolla automaattisesti.
- Ohjelma kirjoittaa kaavoitusprosessissa tuotettavat vaiheet *JSON-muotoon ja kunkin vaiheen tietomalli voidaan lähettää nappia painamalla* (kirjoitus myös muihin muotoihin, esim. WFS).

RYTJ-laki 5§ (sovelletaan 1.1.2029 alkaen)

Alueidenkäytön tietojen toimittaminen Ryhtiin:

Kunnan ja maakunnan liiton on toimitettava viivytyksettä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään valtakunnallisesti yhteentoimivassa ja koneluettavassa muodossa maankäyttö- ja rakennuslaissa ([132/1999](#)) tarkoitetut seuraavat tiedot:

- 1) tieto kaavan vireille tulosta ja suunnittelualueen rajausta;
- 2) kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma;
- 3) tieto kaavan valmisteluaineiston nähtäville asettamisesta;
- **4) kaavaehdotus;**
- 5) tieto kaavaehdotuksen nähtäville asettamisesta;
- **6) hyväksytty kaava;**
- 7) tieto kaavaa koskevan päätöksen muutoksenhaun vireilläolosta;
- 8) tieto kaavan tai sen osan voimaantulosta;
- **9) lainvoimainen kaava;**
- 10) hyväksytyn kaavan selostus;
- 11) tieto kaavan kumoutumisesta;
- **12) voimaantullut tonttijako sekä tieto tonttijaon kumoutumisesta;**
- 13) rakennuskielto sekä tieto kiellon kumoutumisesta tai raukeamisesta;
- 14) rakentamisrajoitus sekä tieto rajoituksen kumoutumisesta tai raukeamisesta;
- 15) toimenpiderajoitus sekä tieto rajoituksen kumoutumisesta tai raukeamisesta;
- 16) suunnittelutarvealue sekä tieto sen kumoutumisesta tai raukeamisesta;
- 17) voimaantullut rakennusjärjestys

Kaavatietomallin toimittaminen Ryhtiin

Tiedot toimitetaan kuntien järjestelmistä Ryhtiin **ensisijaisesti rajapintojen välityksellä**. Siirto tehdään **kansallisen palveluväylän kautta**. Jos kunnalla ei ole käytössään kaavoitusohjelmistoa ja kunnan tai konsultin ylläpitämää julkaisupalvelua, voi kunta toimittaa alueidenkäytön tietomallit ja päätöstiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmän **latauskäyttöliittymän kautta**.

HUOM:

- Kunta tuottaa kaavat itse tai tilaa kaavas suunnittelua yksityiseltä konsultilta.
- Kun kunta tilaa kaavas suunnittelua yksityiseltä sektorilta, tulee *kunnan vaatia, että konsultti tuottaa kaavan kansallisen tietomallin mukaisena ja että konsultti toimittaa kaavaprosessissa syntyvät tiedot kuntaan kaavan elinkaaren mukaisin vaihein*. Kuntaliitto valmistelemassa ohjetta: Tietomallipohjaisen kaavan tilaaminen konsultilta.
- **Kunta voi toimittaa tiedot itse Ryhti-järjestelmään tai konsultti voi toimittaa ne kunnan puolesta.**
- **On joka tapauksessa tärkeää, että tietomallit jäävät kunnalle talteen.**
- **Kunnalla tulee olla tieto kaikista kunnan voimassa olevista kaavoista.**
- Kaava hyväksytään kunnan demokraattisessa toimielimessä. Kunnan viranhaltija *toimii esittelijänä toimielimen kokouksessa, hallinnoi kaavoituksen asiakirjoja sekä julkaisee kaavoja kunnan nettisivujen kautta* (voi olla linkki konsultin palvelimelle). Konsultti ei voi tehdä kaikkea kunnan puolesta.
- Kaavoitukseen liittyvän neuvonnan saa edelleen kunnasta.

**Tavoitteena on, että tiedot
toimitetaan Ryhtiin
ensisijaisesti rajapintojen
kautta.**

Tyvi-lomake poistui

- Uudistunut asemakaavan seurantalomake avautui Ryhti-palvelussa maanantaina 3.6.2024.
- Aiemmin käytössä ollut TYVI-lomake poistui käytöstä.
- Uusi seurantalomake on ominaisuuksiltaan aiemmin käytössä ollutta vastaava. Seurantalomake näkyy Ryhti-palvelussa vain valtuuden saaneille ja kirjautuneille käyttäjille. Syke on ottanut yhteyttä kuntiin ja neuvoo uuden palvelun käyttöönotossa.
- [Asemakaavan seurantalomake - Ryhti \(syke.fi\)](https://www.syke.fi)

Tonttijaot

- Sitoville tonttijaosille haetaan Ryhti-järjestelmästä pysyvä yksilöivä tunnus. Jos kaavan yhteydessä päätetään sitovasta tonttijaosta, tunnus haetaan ennen kaavan hyväksymistä
- Erillinen sitova tonttijako tuotetaan omana tietomallinaan ja se linkittyy kaavaan yksilöivän tunnuksen avulla.

Rakentamislaki / Mikä ei muutu?

- Rakentamisen valvonta säilyy kuntien tehtävänä.
- Rakentamislupa- ja valvontaprosessi säilyy pääpiirteittäin samankaltaisena.

Rakentamislaki / Mikä muuttuu? (erityisesti digitalisaation kannalta)

- Rakentamislain 'korjaussarja' tuo mukanaan käsittelyaikatakuun. -> Vaatimuksia myös digikehitykselle
- Koneluettavat päätökset.
- Rakentamislupa- ja valvontaprosessin aikana syntyvien tietojen toimitukset Ryhtiin vaiheittain (esim. katselmukset).
- Alle 30 m², muut kuin asuinrakennukset eivät jatkossa tarvitse lupaa. (-> Pienten kohteiden tiedot jää saamatta.)
- Yksi lupamuoto, rakentamislupa. Toimenpidelupa poistuu. Ilmoitusmenettely poistuu.
- IFC-malli on rakentamisluvan uusi liite 1.1.2026 lähtien. (Tarkentunee asetuksessa, mille kohteille on oltava IFC-malli, muille annetaan määrätyt tiedot koneluettavassa muodossa).
- Hiilijalanjäljen raja-arvo.
- Sijoittamislupa puhtaan siirtymän teollisuushankkeelle (uusi lupamuoto)
- Rekisteritietojen toimitus Ryhtiin (DVV:n sijaan).

HUOM. Siirtymä tehtävä hallitusti.

Yhdyskuntarakentamislaki

- Yleisen alueen suunnitelman tietomallin (puisto- ja katusuunnitelmat) kehittäminen on alkanut. Ohjausryhmässä Kuntaliitto, Helsinki ja Vantaa.
- Todennäköisesti yleisen alueen suunnitelmat tulee uuden lain mukaan tuottaa kansallisen tietomallin mukaisena ja toimittaa Ryhti-järjestelmään.

Kaavatietomallin ja yhteentoimivuuden hyötyjä

- Kun tieto tuotetaan standardimäärittelyin, voidaan tietoja käyttää lukuisissa eri ohjelmistoissa.
- Koneluettava tieto saadaan kunnan seuraaviin prosesseihin (kiinteistömuodostus, rakennusluvut, infrarakentaminen) helposti.
- Koneluettavin tiedoin voidaan tehdä laskentaa, laadunvalvontaa ja tietojen vertailua automaattisesti.
- Datat yhdistely on helppoa (esim. kaava- ja rakennustiedot).
- Prosessien automatisointi mahdollistuu.
- Vieruskunnan tiedot saadaan yhteentoimivina kuntien yhteisiin hankkeisiin.

Ryhti-järjestelmän hyötyjä

- Uuden kaavan löytyminen yhden luukun kautta
- Valtakunnallinen kaavoituksen seuranta (missä kaavoitushankkeita meneillään)
- Valtakunnalliset käyttötapaukset
  - Esimerkiksi suuri yritys tutkii kehittyviä alueita eri kunnista
  - Valtakunnallinen analysointi ja tilastointi

Rajapintapalvelut

Kestää pitkään ennen kuin kaava-aineisto on kattavasti koneluettavana valtakunnallisesti saatavilla.

Jos kunnan aikaisemmin digitalisoimia, edelleen voimassa olevia kaavoja halutaan Ryhtiin, tulee niistä sopia kunnan kanssa erikseen.

Kunnat saavat myös jatkuvia tuloja kaava-aineistoista. Kunnilla on jatkuvia maksullisia sopimuksia kunnan rajapinnan käytöstä. Tuloilla katetaan tiedon tuotannon ja rajapintojen kustannuksia kunnissa.

Turvallisuus huomioitava tietojen luovutuksissa.

VM asettaman turvallisuutta pohtineen työryhmän tuloksia odotellaan.

Inspire-toimeenpanon lopullista sisältöä odotellaan.

Uusien lakien digivelvoitteiden toimeenpanon tuki

Rahoitus toimeenpanoon: Edellä mainittujen lakien digivelvoitteiden toimeenpanoon on osoitettu 2.8 + 3.7 + 3.7 + 3.7 euron rahoitus kunnille vuosille 2023-26.

- **Tarkoitus on, että tarvittavat kyvykkyudet toteutetaan kuhunkin ohjelmistoon ensin yhden kunnan/kuntaryhmän kanssa ja tämän jälkeen muut kunnat ottavat uuden version käyttöönsä.**
  - Vuoden 2023 syksyllä avustusta jaettiin n. 2.8 M€ nk. kumppanitestaukseen, jossa kunta yhdessä ohjelmistotoimittajansa kanssa testaa kunnan tuottamien tietojen välittämistä Syken Ryhti-järjestelmään. Avustusta sai kymmenen kuntien hanketta sekä yksi maakuntien liittojen hanke.
  - Kuntien hankkeista kahdeksan toteuttaa kaavoitukseen liittyviä digitoteutuksia ja vain kaksi rakentamislakiin liittyviä.
  - Rahoitusta ei riittänyt kaikille hakijoille, joten osa kuntien ohjelmistotoimittajista ei vielä ole toteutuksessa mukana.
- **Keväällä 2024 toteutettiin 2. avustushaku**, jossa haettavana oli 1.5 M€. Haku oli auki **4.3.–15.4.** [Kunnille ja maakunnille tarjolla 1,5 miljoonaa euroa avustusta rakennetun ympäristön tiedonhallinnan uudistamiseen \(valtioneuvosto.fi\)](#). Päätöksiä odotellaan, ne julkaistaneen lähipäivinä.
  - Seuraava kierros avautuu syksyllä (noin 2.2 M€).
  - Vuosille 2025 ja 2026 avustusta kunnille 3.7 € vuosittain, mikäli eduskunta hyväksyy nämä.

1. avustuskierröksellä avustusta saivat:

Kaavoitus (ja tonttijako):

Lahden kaupunki / Trimble Solutions Oy

Pihtiputaan kunta / Sweco Finland Oy

Paimion kaupunki / Avoimen lähdekoodin ohjelmisto

Lappeenrannan kaupunki / Symetri Oy

Jämsän kaupunki / Ubigu Oy

Raaseporin kaupunki / Sitowise Oy

Vantaan kaupunki / ESRI Finland Oy

Seinäjoen kaupunki / Bentley Oy ja GeoIDT

Rakennustiedot:

Turun kaupunki / Trimble Solutions Oy

Lieto / Sitowise Oy

**Tarkoituksena on, että tarvittavat
kyvykkyydet kehitetään kuhunkin
ohjelmistoon ensin yhden kunnan tai
kuntaryhmän kanssa ja tämän jälkeen muut
samaa ohjelmistoa käyttävät kunnat ottavat
käyttöönsä uuden version.**

Joitakin kysymyksiä

Kaavamuutos:

Kysymys: Tietomallissa on mukana määrittelyt kaavamuutoksia varten. Pitääkö aikaisempi kaava ja sen kumoamistieto toimittaa Ryhtiin?

Vastaus: Kaavan kumoamistieto pitää toimittaa vain, jos kumottava kaava on jo aikaisemmin toimitettu Ryhtiin.

Kaavayksiköt:

Kysymys: Toimitetaanko Ryhtiin kaavayksiköt?

Vastaus: Kaavayksikkö on mukana kansallisessa tietomallissa, mutta Ryhti-järjestelmä ei käytä kaavayksikköä. Kaavayksikköä ei tarvitse toimittaa Ryhtiin.

Geotiffit:

Kysymys: On ilmoitettu, että Syke haluaa kaavoista Geotiffit. Pitääkö kaikista voimassa olevista kaavoista tuottaa Geotiffit?

Vastaus: Tarkoitetaan vain uusia tulevia kaavoja. Geotiff sisältää kaavan ja pohjakartan.

Ryhti-yhteistyöryhmä

Syke on perustamassa (jatkuvan) Ryhti-yhteistyöryhmän. Kuntaliitto on ehdottanut ryhmään 13 jäsentä kattaen paikkatiedon, asema- ja yleiskaavoituksen, rakennusvalvonnan ja tonttijakojen edustuksen eri puolilta Suomea, eri kokoisista kunnista, joilla on käytössään eri ohjelmistoja. Kuntaliitosta on sekä digi- että substanssien edustus. Sykestä on ryhmässä kolme edustajaa.

Tarkoituksena on, että ryhmä seuraa Ryhti-kehitystä sekä toimeenpanon etenemistä ja pyrkii ratkaisemaan avoimia kysymyksiä ja haastavia tilanteita tehokkaasti.

KUNTALIITTO / TAVOITE:

Kuntien rakennetun ympäristön toimialan tiedonhallinta on toteutettu ajanmukaisesti ja hallitusti. Digitalisaatio tukee kunnan tarjoamia palveluja. Tiedot tallennetaan kunnan tietovarantoihin. Kunnilla on jatkuvat, digitaaliset prosessit kunnan tehtävissä syntyvien tietojen ylläpitoon. Tiedot virtaavat kunnan ja yksityisen sektorin välillä sekä toimitetaan valtion järjestelmiin automaattisesti ja turvallisesti. Tietojen julkaisuprosessi on hallittu, datan julkaisuissa huomioidaan muuttunut turvallisuustilanne.

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet